

Hanna Sikacz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: hanna.sikacz@ue.wroc.pl

OCENA RAPORTÓW ZINTEGROWANYCH GRUP KAPITAŁOWYCH NA PODSTAWIE WSKAŹNIKÓW SZCZEGÓŁOWYCH

EVALUATION OF INTEGRATED REPORTS OF CAPITAL GROUPS ON THE BASIS OF SPECIFIC STANDARD DISCLOSURES

DOI: 10.15611/pn.2017.479.13

JEL Classification: M14, Q01, Q56

Streszczenie: Coraz większa liczba przedsiębiorstw wyraża przekonanie o konieczności doskonalenia systemów zarządzania w kierunku kształtowania wzajemnie korzystnych relacji ze wszystkimi interesariuszami. Możliwość taką daje sprawozdawczość niefinansowa, w tym raportowanie zintegrowane, stanowiąc odzwierciedlenie współczesnych nurtów nauk o zarządzaniu. Solidnie przygotowywane raporty to wyzwanie związane z doskonaleniem procesu zarządzania działaniami CSR. Celem publikacji jest przedstawienie wyników badań związanych z analizą wskaźników ekonomicznych, środowiskowych i społecznych przedstawionych w raportach zintegrowanych wiodących grup kapitałowych w Polsce. Zasadniczą część badań to identyfikacja raportowanych aspektów i poziomu ich raportowania z analizą opisów wskaźników zgodnych z wytycznymi Global Reporting Initiative (GRI). Opracowanie stanowi podsumowanie badań, które nie rozwiewają wątpliwości co do użyteczności tych raportów dla interesariuszy.

Słowa kluczowe: raport zintegrowany, CSR, wytyczne GRI, grupa kapitałowa.

Summary: An increasing number of companies are convinced of the need to improve the management systems in the direction of forming mutually beneficial relationships with all stakeholders. Such a possibility gives non-financial reporting, including integrated reporting, reflecting modern trends of management sciences. Carefully prepared reports are the challenge for improving the process of managing CSR activities. The aim of the publication is to present the results of studies related to the analysis of economic, environmental and social indicators presented in integrated reports of leading capital groups in Poland. The main part of the study is to identify the reported aspects and the level of reporting them with the analysis of the descriptions of indicators in line with the sustainability reporting guidelines of the Global Reporting Initiative (GRI). This paper summarizes the research. The study does not dispel doubts about the usefulness of these reports for stakeholders.

Keywords: integrated report, CSR, The GRI Sustainability Reporting Guidelines, capital group.

1. Wstęp

Niewątpliwie jesteśmy świadkami ewolucji sprawozdawczości przedsiębiorstwa jako kluczowego elementu komunikacji z jego otoczeniem. Obserwujemy rozwój sprawozdawczości: od modelu sprawozdania finansowego, poprzez raporty finansowe i komentarze zarządu, do raportowania społecznego mającego na celu przedstawienie działalności przedsiębiorstwa w zakresie społecznej odpowiedzialności, w tym raportowania zintegrowanego łączącego informacje niefinansowe i finansowe. Sprawozdawczość niefinansowa stanowi odzwierciedlenie współczesnych nurtów nauk o zarządzaniu [zob. Walińska (red.) 2015]. Coraz większa liczba przedsiębiorstw wyraża przekonanie o konieczności doskonalenia systemów zarządzania w kierunku kształtowania wzajemnie korzystnych relacji z wszystkimi interesariuszami. O coraz większym zainteresowaniu koncepcją odpowiedzialności przedsiębiorstw świadczy m.in. rosnąca liczba ogłaszanych przez przedsiębiorstwa raportów CSR, rozwoju zrównoważonego, społecznych czy właśnie zintegrowanych.

Celem publikacji jest przedstawienie wyników badań związanych z analizą wskaźników ekonomicznych, środowiskowych i społecznych przedstawionych w raportach zintegrowanych wiodących grup kapitałowych w Polsce. Zasadniczą część badań to identyfikacja raportowanych aspektów i poziomu ich raportowania z analizą opisów wskaźników zgodnych z wytycznymi *Global Reporting Initiative* (GRI), najpopularniejszego zestawu zasad sporządzania informacji o wynikach niefinansowych przedsiębiorstwa. Opracowanie stanowi podsumowanie badań, których wyniki szczegółowe zostały przedstawione w trzech publikacjach [zob. Sikacz 2017a, 2017b, 2017c]. Analiza treści raportów zintegrowanych pozwoliła na zweryfikowanie hipotezy związanej z ograniczoną użytecznością tych raportów dla interesariuszy.

2. Nowe obowiązki prawne związane z ujawnianiem informacji niefinansowych i polityki dotyczącej różnorodności

Od 2017 r. we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej powinny już obowiązywać przepisy krajowe implementujące dyrektywę 2014/95/UE [Dyrektywa z 22 października 2014], której głównymi założeniami jest zwiększenie znaczenia, transparentności informacji społecznych i środowiskowych w obszarze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR) oraz ich spójności i porównywalności. Planowanym efektem ma być zwiększenie stopnia ujawniania informacji i danych niefinansowych przez niektóre duże jednostki oraz grupy na wszystkich europejskich rynkach. Zgodnie z ustawą o zmianie ustawy o rachunkowości wprowadzającej zmiany do ustawy o rachunkowości [Ustawa z 15 grudnia 2016] duże jednostki, w tym również grupy kapitałowe, mają obowiązek ujawniania informacji niefinansowych dotyczących m.in. kwestii środowiskowych, spraw społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i ła-

pownictwu. W związku z powyższymi regulacjami prawnymi aspekty społeczne i środowiskowe stają się równie ważne jak raportowanie informacji finansowych. Ustawa obowiązuje od 26 stycznia 2017 r. i ma zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań sporządzonych za rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 r. lub po tej dacie, jednak przedsiębiorstwa już od kilku lat przygotowują raporty zawierające informacje niefinansowe.

Dyrektywa 2014/95/UE wprowadziła dwa rodzaje obowiązków dla częściowo różnego zakresu jednostek: ujawnianie rozszerzonych informacji niefinansowych oraz ujawnianie informacji o polityce różnorodności w odniesieniu do składu organów spółki. Rozszerzone raportowanie informacji niefinansowych dotyczy największych z dużych jednostek zainteresowania publicznego, tj. banki, zakłady ubezpieczeń, emitenci, fundusze inwestycyjne, fundusze emerytalne, jednostki zamierzające ubiegać się lub ubiegające się o dopuszczenie do obrotu na jednym z rynków regulowanych EOG, emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu w alternatywnym systemie obrotu, krajowe instytucje płatnicze, instytucje pieniądza elektronicznego, które w kolejnych dwóch latach obrotowych (tj. w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym ten rok) przekroczą następujące wielkości: 500 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty oraz 85 mln zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego lub 170 mln zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy. Raportowanie informacji o stosowanej polityce różnorodności składu organów spółki dotyczy dużych spółek giełdowych, tj. przekraczających dwa z trzech kryteriów (średnioroczne zatrudnienie – 250 osób, suma aktywów bilansu – 85 mln zł lub przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów – 170 mln zł). W Polsce grupa przedsiębiorstw, które są objęte dyrektywą, stanowi – według danych Ministerstwa Finansów – prawie 300 podmiotów (w tym 148 to jednostki zainteresowania publicznego będące jednostkami dominującymi grup kapitałowych, które będą przygotowywać skonsolidowane sprawozdania, natomiast 131 to jednostki zainteresowania publicznego, które samodzielnie przekraczają progi i będą objęte – dodatkowo lub tylko – obowiązkiem raportowania na poziomie jednostkowym) [FOB 2017].

Jeśli chodzi o formę raportowania, to przedsiębiorstwa mają jedną z dwóch możliwości publikowania danych niefinansowych:

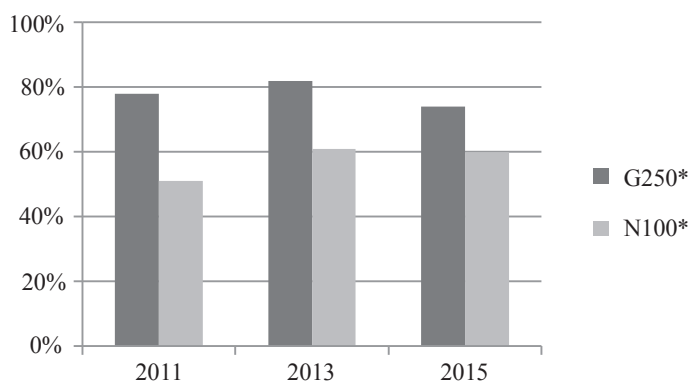
- w sprawozdaniu z działalności spółki jako wyodrębniona część (oświadczenie na temat informacji niefinansowych);
- w oddzielnym sprawozdaniu, np. raporcie społecznym, raporcie CSR, raporcie rozwoju zrównoważonego, raporcie zintegrowanym, raporcie wpływu itd.

Szczególnym wątkiem niniejszej publikacji jest ujawnianie informacji niefinansowych w grupach kapitałowych. Nowe wymogi dotyczące ujawniania danych pozafinansowych dotyczą również spółek dominujących grupy kapitałowej, które będą musiały ujawnić stosowne informacje i dane w skonsolidowanym oświadczeniu lub

skonsolidowanym sprawozdaniu. Warto zwrócić uwagę, że nowe wymogi będą mieć również wpływ na spółki zależne funkcjonujące w tych grupach kapitałowych¹.

3. Raportowanie według wytycznych GRI G4

Jak wynika z badania EY, na świecie średnio 70,9% inwestorów postrzega raporty zintegrowane, czyli takie, w których znajdują się informacje finansowe i niefinansowe, jako istotne lub kluczowe do podjęcia decyzji inwestycyjnej [EY 2015]². 80% inwestorów oczekuje, aby zarząd wziął formalną i realną odpowiedzialność za dane niefinansowe raportowane na rynek [Sroka (red.) 2016]. Jak wykazują badania, najpopularniejszą podstawą do przygotowania takich raportów są wytyczne GRI³. Analiza dokumentów, raportów oraz stron internetowych spółek przeprowadzona przez KPMG w 2013 i 2015 r. wskazuje, że w zależności od roku i próby badawczej od 51% do 82% przedsiębiorstw korzysta z wytycznych GRI do publikowania informacji dotyczących społecznej odpowiedzialności (rys. 1). Biorąc pod uwagę sytuację

* G250 – 250 największych globalnych przedsiębiorstw
N100 (2011 r., 2013 r.) – próba 4100 spółek z 41 państw
N100 (2015 r.) – próba 4500 spółek z 45 państw

Rys. 1. Udział przedsiębiorstw korzystających z wytycznych GRI

Źródło: opracowanie własne na podstawie [KPMG 2013; KPMG 2015].

¹ Szczegółowe informacje zob. [Ustawa z 15 grudnia 2016].

² Badanie zostało przeprowadzone wśród 211 inwestorów instytucjonalnych, z których ponad 70% zarządza aktywami o wartości powyżej 10 mld USD.

³ Inne międzynarodowe wytyczne dotyczące zarządzania zrównoważonym rozwojem i odpowiedzialnym biznesem to: inicjatywa ONZ Global Compact, wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka wdrażające ramy ONZ „Ochrona, poszanowanie i naprawa” [ONZ 2000], wytyczne Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) dla przedsiębiorstw wielonarodowych [OECD 2011], norma Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej ISO 26000.

w Polsce, 74% spółek z Respect Index⁴ przygotowuje raporty w oparciu o wytyczne GRI (w 2014 r.: 67%) [GPW 2015]. Z innych danych wynika, że blisko 85% przedsiębiorstw w Polsce raportuje w oparciu o te wytyczne [Deloitte 2016].

Global Reporting Initiative została powołana do życia w 1997 r. jako projekt administrowany, zarządzany i finansowany przez amerykańską organizację pozarządową CERES (*The Coalition for Environmentally Responsible Economies*) oraz Tel-lus Institute [Willis 2003]. Od 2002 r. GRI działa jako niezależna międzynarodowa instytucja, której misją jest stworzenie ram dla raportowania kwestii rozwoju zrównoważonego. Wytyczne przygotowywane i publikowane przez GRI to zbiór międzynarodowych zaleceń wskazujących, w jaki sposób raportować działania środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, a także wyniki tych działań. Od czasu powstania GRI zostały opracowane cztery wersje wytycznych, opublikowane w latach: 2000, 2002 (wersja G2), 2006 (wersja G3, która została uaktualniona w 2011 r. jako G3.1), 2013 (wersja G4) [Ministerstwo Gospodarki 2013]. W 2015 r. niezależny Zarząd ds. globalnych standardów w dziedzinie rozwoju zrównoważonego (*Global Sustainability Standards Board*, GSSB), powołany przez GRI, zaakceptował plan zmian mający na celu przejście od dotychczasowych wytycznych GRI G4 (*GRI G4 Guidelines*) do nowych standardów raportowania o rozwoju zrównoważonym GRI (*GRI Standards*). W 2016 r. GRI przedstawił zestaw standardów, które mają być bardziej zrozumiałe, lepiej ustrukturyzowane oraz łatwiejsze w użytkowaniu niż wytyczne GRI G4. Praktyka związana z publikacją pierwszych raportów na podstawie standardu GRI pokaże, czy przyczynią się one do podniesienia jakości tychże raportów. Nowy standard GRI GSSB zastąpi wersję GRI G4 od 1 lipca 2018 r.

Raporty, z którymi mamy obecnie do czynienia⁵, raportowane są jeszcze na podstawie wytycznych GRI G4. Wytyczne generacji G4 zostały przedstawione w dwóch częściach: Zasady raportowania i standardowe ujawnienia⁶ oraz Podręcznik wdrażania⁷. W wytycznych GRI G4 kwestie, które stanowią przedmiot raportowania, noszą nazwę standardowych ujawnień. Są one podzielone na ogólne standardowe ujawnienia oraz szczegółowe standardowe ujawnienia. Ogólne standardowe ujawnienia obejmują następujące elementy: strategia i analiza, profil organizacyjny, zidentyfikowane istotne kwestie i granice, zaangażowanie interesariuszy, profil raportu,

⁴ Publikowany od 19.11.2009 r. indeks giełdowy spółek odpowiedzialnych społecznie notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Celem projektu jest promocja najwyższych standardów zarządzania w spółkach publicznych w aspektach: ekonomicznym, ekologicznym i społecznym. Na dzień 21.01.2017 r. w skład indeksu wchodzi 25 spółek.

⁵ Prace badawcze skoncentrowane są na raportach za 2015 r. W momencie opracowywania niniejszych wyników badań przedsiębiorstwa nie publikują jeszcze raportów za 2016 r.

⁶ Zawiera kryteria, które powinny być stosowane przez organizację przygotowującą raport rozwoju zrównoważonego zgodnie z wytycznymi, oraz definicje kluczowych pojęć.

⁷ Zawiera wskazówki, w jaki sposób zastosować zasady raportowania, jak przygotować informacje, które mają być ujawnione, i jak interpretować różne koncepcje w wytycznych. W tej części zamieszczono również odniesienia do innych źródeł, słownik i ogólne uwagi odnośnie do raportowania.

ład organizacyjny, etyka i uczciwość, ogólne standardowe ujawnienia dla sektorów. Szczegółowe standardowe ujawnienia obejmują następujące elementy: ujawnienia na temat podejścia do zarządzania⁸ i wskaźniki. Wskaźniki w swoim założeniu to porównywalne informacje dotyczące ekonomicznych, środowiskowych i społecznych wyników bądź wpływów organizacji. Podzielone są one na kategorie, podkategorie i aspekty (tab. 1).

Tabela 1. Kategorie, podkategorie i aspekty w wytycznych GRI G4

Aspekty w poszczególnych kategoriach / podkategoriach	Symbole wskaźników
1	2
Kategoria: ekonomiczna	
Wyniki ekonomiczne Obecność na rynku Pośredni wpływ ekonomiczny Praktyki zakupowe	G4-EC1: G4-EC4 G4-EC5: G4-EC6 G4-EC7: G4-EC8 G4-EC9
Kategoria: środowiskowa	
Materiały/Surowce Energia Woda Bioróżnorodność Emisje Ścieki i odpady Produkty i usługi Zgodność z regulacjami Transport Ogólne Ocena środowiskowa dostawcy Mechanizmy skargowe dotyczące kwestii środowiskowych	G4-EN1: G4-EN2 G4-EN3: G4-EN7 G4-EN8: G4-EN10 G4-EN11: G4-EN14 G4-EN15: G4-EN21 G4-EN22: G4-EN26 G4-EN27: G4-EN28 G4-EN29 G4-EN30 G4-EN31 G4-EN32: G4-EN33 G4-EN34
Kategoria: społeczna; Podkategoria: praktyki zatrudniania i godnej pracy	
Zatrudnienie Stosunki pomiędzy pracownikami a kadrą zarządzającą Bezpieczeństwo i higiena pracy Szkolenia i edukacja Różnorodność i równość szans Równość wynagrodzenia kobiet i mężczyzn Ocena dostawcy pod kątem praktyk zatrudniania Mechanizmy skargowe dotyczące praktyk zatrudniania	G4-LA1: G4-LA3 G4-LA4 G4-LA5: G4-LA8 G4-LA9: G4-LA11 G4-LA12 G4-LA13 G4-LA14: G4-LA15 G4-LA16
Kategoria: społeczna; Podkategoria: prawa człowieka	
Inwestycje Niedyskryminowanie	G4-HR1: G4-HR2 G4-HR3

⁸ Narracyjne tło informacyjne dla wskaźników, dotyczące tego, w jaki sposób organizacja identyfikuje, analizuje i odpowiada na obecne i potencjalne istotne wpływy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

Tabela 1, cd.

1	2
Wolność zrzeszania się i zawierania układów zbiorowych	G4-HR4
Praca dzieci	G4-HR5
Praca przymusowa lub obowiązkowa	G4-HR6
Praktyki w zakresie bezpieczeństwa	G4-HR7
Prawa ludności rdzennej	G4-HR8
Ocena	G4-HR9
Ocena dostawcy pod kątem poszanowania praw człowieka	G4-HR10: G4-HR11
Mechanizmy skargowe dotyczące praw człowieka	G4-HR12
Kategoria: społeczna; Podkategoria: społeczeństwo	
Spoleczności lokalne	G4-SO1: G4-SO2
Zapobieganie korupcji	G4-SO3: G4-SO5
Zasady udziału w życiu publicznym	G4-SO6
Zachowania antykonkurencyjne	G4-SO7
Zgodność z regulacjami	G4-SO8
Ocena dostawcy pod kątem kwestii społecznych	G4-SO9: G4-SO10
Mechanizmy skargowe dotyczące wpływu społecznego	G4-SO11
Kategoria: społeczna; Podkategoria: odpowiedzialność za produkt	
Zdrowie i bezpieczeństwo klientów	G4-PR1: G4-PR2
Znakowanie produktów i usług	G4-PR3: G4-PR5
Komunikacja marketingowa	G4-PR6: G4-PR7
Prywatność klienta	G4-PR8
Zgodność z regulacjami	G4-PR9

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GRI 2016a].

Powyższe wskaźniki były przedmiotem szczegółowej analizy, której wyniki prezentowane są w dalszej części opracowania.

4. Metodyka i wyniki badania raportów zintegrowanych

W celu oceny obecnego stanu sprawozdawczości zintegrowanej grup kapitałowych w Polsce badanie zostało podzielone na etapy. Etap wyboru podmiotów do badań związany był z wyselekcjonowaniem grup kapitałowych z listy opublikowanej w raporcie *Spoleczna odpowiedzialność biznesu w polskich realiach. Teoria a praktyka. Raport z monitoringu społecznej odpowiedzialności największych polskich firm* [Piskalski 2015]. Ponadto przeanalizowano skład indeksów giełdowych: Respect Index, WIG20 i mWIG40. Warunkiem uwzględnienia podmiotu w badaniach było publikowanie przez nie raportu zintegrowanego zgodnego z wytycznymi GRI. Ostatecznie wyselekcjonowano siedem grup kapitałowych⁹.

⁹ Grupa Azoty SA, Grupa Lotos SA, KGHM Polska Miedź SA, Krajowa Spółka Cukrowa SA, Lubelski Węgiel Bogdanka SA, Pelion SA i PKN Orlen SA

Dalsza część badań związana była z dotarciem do opublikowanych raportów, a następnie analizą ich treści w zakresie wskaźników szczegółowych. Niniejsza publikacja stanowi podsumowanie analizy treści raportów zintegrowanych grup kapitałowych według trzech obszarów, która jest zawarta w przytoczonych na wstępie publikacjach autorki.

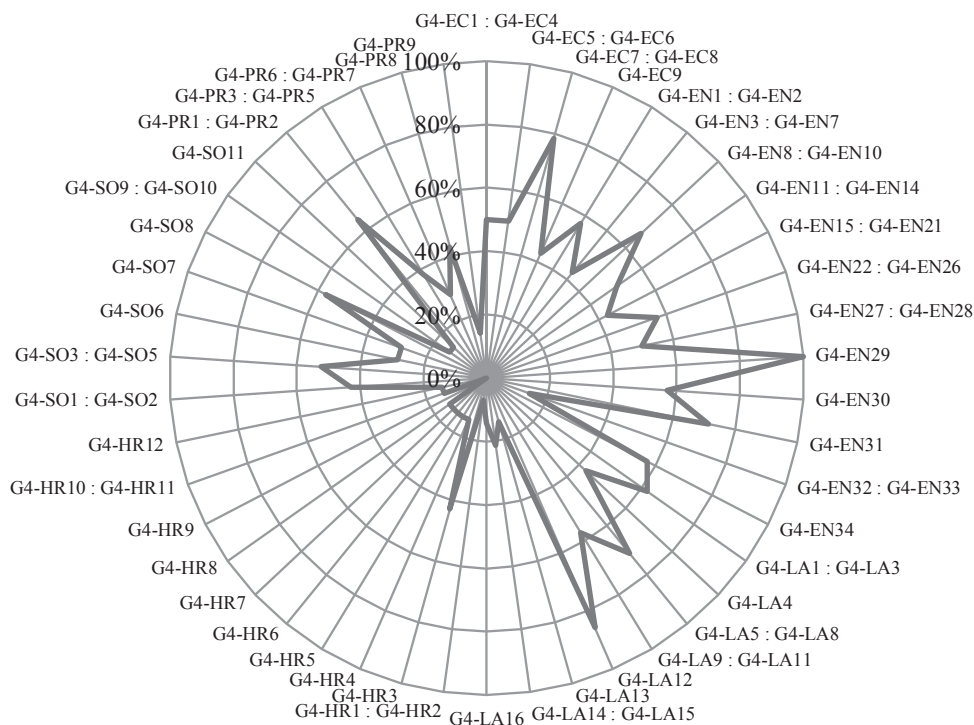
W tabeli 2. zestawiono podstawowe informacje, istotne z punktu widzenia niniejszego opracowania, dotyczące podmiotów objętych badaniem.

Tabela 2. Dane ilościowe dotyczące wskaźników raportowanych przez grupy kapitałowe objęte badaniem

Kategorie i podkategorie wskaźników GRI	Liczba wskaźników	Udział wskaźników z kategorii / podkategorii w ogólnej liczbie wskaźników	Liczba wskaźników raportowanych	Maksymalna liczba możliwych wskaźników	Poziom raportowanych wskaźników
Kategoria: ekonomiczna	9	9,9%	35	63	56%
Kategoria: środowiskowa	34	37,4%	121	238	51%
Kategoria: społeczna	48	52,7%	125	336	37%
Kategoria: społeczna; Podkategoria: praktyki zatrudniania i godnej pracy	16	17,6%	59	112	53%
Kategoria: społeczna; Podkategoria: prawa człowieka	12	13,2%	13	84	15%
Kategoria: społeczna; Podkategoria: społeczeństwo	11	12,1%	28	77	36%
Kategoria: społeczna; Podkategoria: odpowiedzialność za produkt	9	9,9%	25	63	40%
Podsumowanie	91	100,0%	281	637	44%

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów zintegrowanych przedsiębiorstw.

Najliczniejszą grupą wskaźników według wytycznych GRI jest grupa wskaźników z kategorii społecznej (48 wskaźników z całkowitej liczby 91 wskaźników, co stanowi 52,7% ich liczby). Jednocześnie pod względem ilościowym jest to jednak najslabiej raportowana kategoria wskaźników. Tylko 37% z maksymalnej liczby możliwych wskaźników jest raportowanych przez grupy kapitałowe objęte badaniem. W kategorii społecznej najczęściej raportowane są wskaźniki z podkategorii praktyki zatrudniania i godnej pracy (53% możliwej liczby wskaźników), a najrzadziej – wskaźniki z podkategorii praw człowieka (15% możliwej liczby wskaźników). Wydaje się, że kategoria wskaźników społecznych jest najmniej uwarunkowana czynnikami sektorowymi. Ujawnienia w kategorii wskaźników środowiskowych dotyczą w większym stopniu przedsiębiorstw, których działalność ingeruje w środowisko naturalne. Ujawnienia w obszarze społecznym dotyczą przedsiębiorstw bez względu na sektor, w którym działają, a mimo wszystko to w kategorii środowiskowej obserwuje się lepszy poziom raportowanych wskaźników. Szczegółowa analiza, na podstawie której powstał rysunek 2., wykazała, jakie aspekty i w jakim stopniu są raportowane.

Rys. 2. Poziom raportowanych aspektów przez grupy kapitałowe objęte badaniem

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów zintegrowanych przedsiębiorstw.

W żadnym z raportów nie odnajdujemy informacji o całkowitej liczbie i procencie zakładów poddanych przeglądowi pod kątem poszanowania praw człowieka lub ocenie pod kątem wpływu na poszanowanie praw człowieka (G4-HR9). Tylko 7% całkowitej liczby możliwych do zaraportowania wskaźników z aspektu inwestycji (G4-HR1: G4-HR2) z podkategorii praw człowieka jest raportowanych. Można wyciągnąć wniosek, że żadne przedsiębiorstwo nie uznaje tych aspektów za istotne do raportowania. Słabo (tylko w 14%) raportowane są takie aspekty, jak: ocena środowiskowa dostawcy (G4-EN32: G4-EN32), równość wynagrodzenia kobiet i mężczyzn (GA-LA13), mechanizmy skargowe dotyczące praktyk zatrudniania (GA-LA16), wolność zrzeszania się i zawierania układów zbiorowych (G4-HR4), praca dzieci (G4-HR5), praca przymusowa lub obowiązkowa (G4-HR6), praktyki w zakresie bezpieczeństwa (G4-HR7), prawa ludności rdzennej (G4-HR8), ocena dostawcy pod kątem poszanowania praw człowieka (G4-HR10: G4-HR11), mechanizmy skargowe dotyczące praw człowieka (G4-HR12), ocena dostawcy pod kątem kwestii społecznych (G4-SO9: G4-SO10), mechanizmy skargowe dotyczące wpływu społecznego (G4-SO11), zgodność z regulacjami (z podkategorii odpowiedzialność za produkt) (G4-PR9). W 100% raportowany jest natomiast aspekt zgodność z regulacjami z kategorii środowiskowej (G4-EN29), a w 86% – aspekt różnorodność i równość szans z kategorii społecznej (G4-EN29).

Powyższa analiza ujawnia dużo braków w raportowaniu wskaźników szczegółowych. Jakościowa analiza wskazuje natomiast na: zdawkowość i lakoniczność raportowanych informacji, wybiórcze traktowanie wskaźników i ich niepełne raportowanie (w porównaniu z opisami wskaźników w wytycznych GRI), nieunikanie pomyłek redakcyjnych, brak porównywalności informacji, szczególnie tych raportowanych w formie obszernych fragmentów tekstowych, w których utrudnione jest odnalezienie precyzyjnych informacji na temat raportowanego wskaźnika.

Powyższe wyniki badań wpisują się w nurt krytycznego spojrzenia na temat jakości prezentowanych informacji niefinansowych przez przedsiębiorstwa. Jedne z badań wskazują, że aż 97% spółek nie raportuje na tyle dużo informacji społecznych i pracowniczych, aby spełnić nowe wymagania zawarte w projekcie nowelizacji ustawy o rachunkowości w tym zakresie [Sroka (red.) 2016]. Biorąc pod uwagę, że tylko jedna ze spółek (Krajowa Spółka Cukrowa SA) spośród spółek objętych badaniem nie znalazła się w indeksie Respect, to wyniki własne autorki prezentują mało optymistyczny pogląd na temat jakości raportowanych danych niefinansowych, a pośrednio także na temat stanu społecznej odpowiedzialności badanych przedsiębiorstw. Raporty przedsiębiorstw należy traktować bowiem jako pewne odzwierciedlenie stanu zarządzania w tych przedsiębiorstwach.

5. Zakończenie

Dostęp do odpowiednio przygotowanych informacji i wskaźników oraz możliwość porównywania ich w kolejnych latach jest kluczowym elementem oceny rezultatów działań podejmowanych przez przedsiębiorstwo. Opracowując raporty zintegrowa-

ne, powinno więc dążyć się do poprawy jakości, rzetelności, kompletności, spójności, precyzyjności, wiarygodności informacji w nich prezentowanych. Raporty zintegrowane przedsiębiorstw powinny:

- podlegać pełnej weryfikacji przez niezależnego audytora; brak takiej weryfikacji lub weryfikacja w ograniczonym zakresie nie potwierdza wiarygodności, prawidłowości, rzetelności, jasności zintegrowanego raportu, a także dokładności i kompletności informacji i dokumentów przekazanych przez spółkę;
- być rzetelnie przygotowane; można odnieść wrażenie, że przedsiębiorstwa mogą traktować raport jako narzędzie marketingowe lub też omijać kwestie newralgiczne, niewygodne; marketingowy charakter obniża użyteczność takich raportów;
- być w pewnym stopniu ujednolicone (analogia do sprawozdań finansowych); odmienny sposób raportowania znacznie utrudnia porównywalność informacji między podmiotami, a opracowywanie raportów na podstawie tych samych wytycznych czy standardów nie zapewnia takiej porównywalności.

Odnosząc się do raportów grup kapitałowych, powinny one rzeczywiście dotyczyć grup kapitałowych, jeśli tak są tytułowane. W ich treści powinny być zawarte informacje finansowe i niefinansowe dotyczące także jednostek zależnych, a nie tylko jednostki dominującej (analogia do finansowych sprawozdań jednostkowych i skonsolidowanych grup kapitałowych). Nie powinno się wprowadzać odbiorcy w błąd, kiedy to raport w tytule dotyczy grupy kapitałowej, a jego treść odnosi się tylko i wyłącznie do jednostki dominującej. Biorąc pod uwagę zastrzeżenie do dotychczas opublikowanych raportów zintegrowanych, zasadne jest stwierdzenie, że raporty te mają obecnie ograniczoną użyteczność dla ich użytkowników.

W związku ze zmianą regulacji prawnych można spodziewać się wzrostu zainteresowania danymi niefinansowymi nie tylko ze strony spółek mających obowiązkowo raportować te dane, ale także ze strony potencjalnych inwestorów i innych interesariuszy. Także podmioty, których obowiązek raportowania danych niefinansowych nie dotyczy, mogą być zainteresowane publikowaniem takich informacji, np. ze względów wizerunkowych lub związanych z przewagą konkurencyjną.

Wyzwaniem, przed jakim stoją przedsiębiorstwa przygotowujące raport z danymi niefinansowymi, jest dobrze zaprojektowany i efektywnie przeprowadzony proces raportowania, związany z identyfikacją istotnych wskaźników niefinansowych, koncentracją na istotnych tematach i danych z zakresu rozwoju zrównoważonego specyficznych dla sektora i ważnych dla otoczenia; pokazanie, jak wskaźniki niefinansowe, będące rezultatem działań spółki w tych obszarach, wpływają na jej wartość. Przepisy prawne szczególnie odnoszą się do ujawnień informacji dotyczących różnorodności. Nie samo raportowanie tego aspektu, lecz zarządzanie różnorodnością również stanowi wyzwanie dla przedsiębiorstw. Szczegółowa analiza raportów wskazuje na wysoki poziom raportowania tego aspektu, jednak niewielki jest stopień korzystania przez podmioty z potencjału, który daje zarządzanie różnorodnością w miejscu pracy. Dla wielu przedsiębiorstw tworzenie procesu raportowania danych niefinansowych dopiero się rozpoczyna.

Literatura

- Deloitte, 2016, *Obowiązek raportowania niefinansowego od 1 stycznia 2017 r.*, Sustainability Insights, nr 6, <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/zarzadzania-procesami-i-strategiczne/articles/sustainability-insights/obowiazek-raportowania-niefinansowego-od-1-stycznia-2017.html> (21.01.2017).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dz. Urz. UE L 330 z 15.11.2014 oraz Dz. Urz. UE L 207 z 4.08.2015).
- EY, 2015, *Report EY Tomorrow's Investment Rules 2.0. Emerging risk and stranded assets have investors looking for more from nonfinancial reporting*, Ernst & Young LLP.
- FOB, 2017, *Nowe obowiązki prawne związane z ujawnianiem informacji niefinansowych i polityki dotyczącej różnorodności*, Analiza Tematyczna nr 1, Forum Odpowiedzialnego Biznesu, s. 5.
- GPW, 2015, https://www.gpw.pl/komunikaty-prasowe?ph_tresc_glowna_start=show&ph_tresc_glowna_cmn_id=57011 (21.01.2017).
- GRI, 2016a, *Wytyczne dotyczące raportowania G4. Podręcznik stosowania wytycznych*, Amsterdam.
- GRI, 2016b, *Wytyczne dotyczące raportowania G4. Zasady raportowania i wskaźniki*, Amsterdam.
- KPMG, 2013, *The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013*, Haymarket Network.
- KPMG, 2015, *Currents of change. The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2015*, Haymarket Network.
- Ministerstwo Gospodarki, 2013, *Raportowanie danych pozafinansowych. Przewodnik dla przedsiębiorstw*, Ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Crido Business Consulting oraz Akademię Górniczo Hutniczą, Ministerstwa Gospodarki.
- OECD, 2011, *Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*.
- ONZ, 2000, *Dziesięć zasad inicjatywy ONZ Global Compact*, <http://ungc.org/pl/o-nas/obszary-dzialan/> (7.01.2017).
- Piskalski G., 2015, *Spoleczna odpowiedzialność biznesu w polskich realiach. Teoria a praktyka. Raport z monitoringu społecznej odpowiedzialności największych polskich firm*, Fundacja Centrum CSR, PL, Warszawa.
- Raport Zintegrowany Grupy Azoty, 2015, http://grupaazoty.com/doc/1e487f6c/raport_zintegrowany_grupa_azoty_za_2014.pdf (17.12.2016).
- Raport Zintegrowany Grupy Orlen, 2015, <http://www.raportzintegrowany2015.orken.pl/> (17.12.2016).
- Raport Zintegrowany KGHM Polska Miedź SA, 2015, <http://kghm.com/pl/zrownowazony-rozwoj/raporty-i-zasoby> (17.12.2016).
- Raport Zintegrowany Lubelski Węgiel Bogdanka SA, 2015, <http://ri.lw.com.pl/czytaj-aktualnosc/2594/lw-bogdanka-opublikowala-raport-zintegrowany-za-2015-r-/> (17.12.2016).
- Raport Zintegrowany Tauron, 2015, <http://raport2015.tauron.pl/> (17.12.2016).
- Sikacz H., 2017a, *Aspekty środowiskowe w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych – wyniki badań*, w druku.
- Sikacz H., 2017b, *Problematyka zatrudniania i godnej pracy w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych*, w druku.
- Sikacz H., 2017c, *Wskaźniki ekonomiczne w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych – wyniki badań*, w druku.
- Sroka R. (red.), 2016, *Raportowanie niefinansowe. Wartość dla spółek i inwestorów*, Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych, Warszawa.
- Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. 2016, poz. 1047.
- Ustawa z 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, Dz.U. 2017, poz. 61.

- Walińska E. (red.), 2015, *Sprawozdawczość przedsiębiorstwa jako narzędzie komunikacji z otoczeniem. Wymiar finansowy i niefinansowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Willis A., 2003, *The Role of the Global Reporting Initiative's Sustainability Reporting Guidelines in Social Screening of Investments*, *Journal of Business Ethics*, vol. 43, no. 3, s. 234.
- Zintegrowany Raport Roczny Grupa LOTOS SA, 2015, http://odpowiedzialny.lotos.pl/32/nasza_odpowiedzialnosc/raportowanie (17.12.2016).
- Zintegrowany Raport Roczny Krajowa Spółka Cukrowa SA, 2013, <http://docplayer.pl/3178037-Krajowa-spolka-cukrowa-s-a.html> (17.12.2016).
- Zintegrowany Raport Roczny Pelion, 2015, <http://raport2015.pelion.eu/> (17.12.2016).